

ข่าวสารสำหรับประชาชน

เรื่องโรคติดต่อทั่วไปและภัยสุขภาพ

สำนักโรคติดต่อทั่วไป

กรมควบคุมโรค

กระทรวงสาธารณสุข

โทร 0 2590 3183

ฉบับที่ ๘/๕๕ (วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕)

สถิติป่วย-ตายพยาธิใบไม้ตับไม่ลด เพราะคนไทยอีสานยังมีพฤติกรรมเสี่ยง

โรคพยาธิใบไม้ตับเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากการกินที่ยังคงส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ เศรษฐกิจ และ สังคมของประชาชนโดยเฉพาะในภาคอีสาน เนื่องจากโรคพยาธิใบไม้ตับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งท่อน้ำดี และในปัจจุบันพบว่าความชุกของการเกิดโรคมะเร็งตับหรือส่วนหนึ่งคือมะเร็งท่อน้ำดีในประเทศไทยยังพบสูงมาก

พยาธิใบไม้ตับ คือ หนอนพยาธิที่มีรูปร่างคล้ายใบไม้ พยาธิตัวเต็มวัยอาศัยอยู่ในร่างกายคนเรา โดยพบอยู่ในทางเดินท่อน้ำดี และท่อน้ำดีส่วนปลายที่อยู่ใต้ พยาธิตัวนี้เข้ามาอยู่ในร่างกายของคนได้ โดยคนกินอาหารที่ปรุงจากปลาน้ำจืดเกล็ดขาว จำพวกปลาตะเพียนและที่คล้ายกัน เช่น ปลาแม่สะแต้ง ปลาตะโกก ปลาหนามหลัง ปลาช่อน ปลาตะเพียนทราย เป็นต้น ซึ่งมีตัวอ่อนพยาธิที่มีชีวิตอยู่เข้าไปโดยบังเอิญ โรคพยาธิใบไม้ตับนี้ ถ้าเป็นเรื้อรังหรือมีการติดเชื้อซ้ำบ่อยๆในระยะยาว จะเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิด โรคมะเร็งท่อน้ำดีในคนได้ กระทรวงสาธารณสุขพบว่าในปี ๒๕๕๐ มีรายงานผู้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี ถึงปีละ ๒๘,๐๐๐ ราย เฉลี่ยมีผู้เสียชีวิตวันละ ๗๖ ราย

กรมควบคุมโรค ชี้สถานการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับยังสูงอย่างน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะประชาชน ที่อาศัยอยู่ในบางหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับสูงถึงร้อยละ ๘๕ ซึ่งการป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับส่วนใหญ่ มีสาเหตุสำคัญมาจากความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมการบริโภคอาหารของประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารการกินที่มีมายาวนาน เช่น ก้อยปลา ส้มปลา ที่ถือว่าเป็นอาหารประจำที่ต้องทำกินและเลี้ยงกัน ทั้งในการเลี้ยงฉลอง สังสรรค์ และเทศกาลต่างๆ นอกจากนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญ เพราะเมื่อออกไปทำนาทำไร่ มักจะถ่ายอุจจาระนอกส้วม โดยถ่ายอุจจาระบนพื้นดิน หรือถ่ายอุจจาระตามพุ่มไม้ หรือถ่ายลงในน้ำ เมื่อฝนตกลงมาก็จะชะอุจจาระที่มีไข่พยาธิใบไม้ตับลงไปในน้ำ ในแหล่งน้ำต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (และภาคเหนือ) มีหอย และปลาอยู่ร่วมกัน ทำให้วัฏจักรชีวิตของพยาธิใบไม้ตับครบสมบูรณ์

น้ำ จืดเกล็ดขาว จำพวกปลาตะเพียน

ภาพก้อยปลาดิบ อาหารเสี่ยงสูงต่อการติดโรคพยาธิใบไม้ตับ

จึงกล่าวได้ว่าโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นปัญหาที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การป้องกันการแพร่กระจายโรคที่ดีที่สุด คือ บัญญัติ ๗ ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การถ่ายอุจจาระในส้วมรดน้ำทุกครั้ง ประการที่สอง ล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่ายอุจจาระ ประการที่สาม กินอาหารที่ปรุงให้สุกด้วยความร้อนอย่างทั่วถึง ประการที่สี่ ล้างผักและผลไม้ให้สะอาดก่อนกิน ประการที่ห้า สวมรองเท้าเมื่อออกจากบ้านหรือเดินบนดิน ประการที่หก ส่งอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับทุกปี อย่างน้อยปีละครั้ง ประการที่เจ็ดเมื่อตรวจพบว่าเป็นพยาธิใบไม้ตับต้องกินยาเพื่อรักษาทุกครั้ง

กรมควบคุมโรคห่วงใย อยากให้คนไทยสุขภาพดี ปลอดภัยจากโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

ดร. พาหุรัตน์ คงเมือง ทัยสุวรรณ ผู้เรียบเรียง